

Dar®

JAARVERSLAG 2016

Inhoud

	pagina
Bericht van de Raad van Commissarissen	6
Bestuursverslag	10
Jaarrekening Dar N.V. geconsolideerd 2016	17
Geconsolideerde balans per 31 december	18
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	19
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	20
Toelichting op de geconsolideerde balans en de geconsolideerde winst- en verliesrekening	22
• Algemeen	22
• Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	23
• Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	26
• Financiële instrumenten en risicobeheersing	28
Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans en de geconsolideerde winst- en verliesrekening	29
• Geconsolideerde balans	29
• Niet in de balans opgenomen verplichtingen	33
• Geconsolideerde winst- en verliesrekening	34
Enkelvoudige jaarrekening Dar N.V. 2016	37
Balans Dar N.V. per 31 december	38
Winst- en verliesrekening	40
Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening	41
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	41
• Balans	41
Overige gegevens	43
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	44
Colofon	49

Bericht van de Raad van Commissarissen

Ook in 2016 heeft de Raad van Commissarissen de aandeelhouders en directie ondersteund bij diverse vraagstukken en besluitvorming. Onderstaand treft u een kort overzicht aan van de voornaamste punten.

Uit evaluatie bleek de regionale samenwerking positief te worden beoordeeld door de aandeelhoudende gemeenten. Alle aandeelhouders hebben dit vertaald naar een nieuwe meerjarige verbintenis met Dar. De RvC wil bij deze gelegenheid haar dank uitspreken voor de goede constructieve samenwerking met en het vertrouwen van de aandeelhouders.

2016 was het jaar waarin het lange termijnperspectief, welke samen met vele stakeholders was vastgesteld, is omgezet in een strategisch plan. Dar concretiseert hierin haar streven om door Duurzaam Afval- en Ruimtebeheer bij te dragen aan een (lokale) circulaire leefomgeving, gebaseerd op 'integrale waardecreatie': een optimale balans tussen people, planet, prosperity, efficiency en stakeholder management. Hiertoe is onder andere een intentieverklaring getekend met MARN¹ en ARN². Ook zijn met elke gemeente verdere stappen gezet op het gebied van de VANG³-doelstellingen, hetzij in de implementatie van nieuwe inzamelconcepten, hetzij in de voorbereidingen hiertoe.

In juli 2015 heeft Dar N.V. haar dochter Dar Milieu B.V. afgestoten en zich daardoor teruggetrokken uit de private inzamelmarkt. 2016 is daarmee het eerste volledige kalenderjaar waarin Dar geen omzet meer uit deze activiteiten genereerde. De Raad van Commissarissen ziet met voldoening dat Dar met de focus op de publieke dienstverlening erin is geslaagd om op een marktconforme wijze haar takenpakket met maatwerk aan de wensen en behoeften van haar overheidsopdrachtgevers in te richten. De focus is daarmee volledig komen te liggen op het bijdragen aan het circulair maken van het publieke leefdomein. Met bovendien een gedegen resultaat.

In 2015 hebben directie en RvC de mogelijkheden verkend voor een textielsorteerbij. Door gewijzigde (markt)omstandigheden heeft de businesscase tot de conclusie geleid dat deze activiteit niet past binnen onze strategie. In 2016 is derhalve besloten om dit project stil te leggen. Er wordt nu door de organisatie studie gedaan naar passende mogelijkheden die textiel kan bieden om het sociale en circulaire domein lokaal te koppelen zonder daarbij zelf buiten haar business scope te komen.

De RvC heeft een verdere verbetering van de administratieve organisatie en interne controles kritisch gevolgd. De kwaliteit en tijdigheid van de informatievoorziening, waaronder de maandelijkse financiële rapportages en het KPI-dashboard, zijn verder verbeterd. Hierdoor zijn de analysemogelijkheden van de financiële resultaten geoptimaliseerd. Tevens bleek uit een door IPR-Normag uitgevoerd onderzoek naar overheadkosten bij vijf vergelijkbare organisaties dat Dar de best presterende organisatie in de benchmarkgroep was.

In 2016 heeft Dar een duidelijke rol gekregen binnen de ontwikkeling van de regionale circulaire economie in het Rijk van Nijmegen. Hiermee versterkt Dar haar positie als kenniscentrum binnen wat Dar noemt "De Circulaire Leefomgeving". De RvC ziet deze ontwikkeling als positief voor Dar en de regio en ondersteunt hierin waar mogelijk.

Het is een ontwikkeling die past bij de strategie van Dar waarbij in 2016 ook nadrukkelijk de samenwerking met ARN is gezocht en gevonden.

In 2016 heeft de directie een onderzoek uit laten voeren naar de integriteitsrisico's binnen de organisatie. De uitkomsten en het plan van aanpak zijn gedeeld en besproken met de RvC.

In 2016 is het 'beleid op investeringen' in overleg met de aandeelhouders verder aangescherpt. Belangrijke aanvulling daarbij is dat Dar voor alle gemeenten de centrale inkoop van producten die samenhangen met de diensten van Dar binnen de gemeente(n) zal gaan uitvoeren. Dit om versnippering en verlies aan inkoopkracht te voorkomen en de positie van Dar te ondersteunen.

Conform de aandeelhoudersovereenkomst is de aandelenverhouding per 31 december 2016 herijkt. De basis van de nieuwe aandelenverhouding is de omzet die elke gemeente in boekjaar 2015 bij Dar heeft ingebracht. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving en voortschrijdend inzicht uit de eerste samenwerkingsperiode van 5 jaar, zijn aanleiding om de huidige statuten, reglementen en inbestedingsovereenkomst te actualiseren. Deze actie is voorbereid en zal in de loop van 2017 worden afgerond.

Het jaar 2016 sluit af met een mooi financieel resultaat van € 1.149.000. BDO Audit & Assurance B.V. (BDO) heeft de jaarrekening gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De verklaring maakt onderdeel uit van dit verslag. Voor BDO was boekjaar 2016 het eerste auditjaar bij Dar. De RvC dankt BDO voor de prettige samenwerking.

¹ MARN: Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen

² ARN: Afvalenergiecentrale te Weurt

³ VANG: 'Van Afval Naar Grondstof' – Nationaal Afvalbeleid

Toezicht en advies

Mevrouw Berkers is benoemd voor een tweede termijn als lid van de RvC.

De RvC kwam in 2016 zeven maal bijeen waarbij de eerder genoemde punten aan de orde zijn gekomen.

De auditcommissie, bestaande uit mevrouw Berkers en de heer Meulendijks, vergaderde in 2016 drie keer in aanwezigheid van directie en manager Financiën en ICT van Dar. Op de agenda stonden de jaarcijfers 2015, de kwaliteitsborging van de administratieve organisatie, de management letter 2016 en de begroting 2017. Ook is gesproken over de aanpak en rapportage, samenhangend met de voorspelbaarheid van de financiële jaarprognose. Hier zijn verdere stappen in gezet. Daarnaast heeft de auditcommissie met de directeur en de manager Financiën en ICT de selectie van de nieuwe accountant voorbereid en gesprekken met partijen gevoerd. Met positief advies van de RvC hebben de aandeelhouders BDO benoemd tot accountant van Dar. Mevrouw Van Willigen en de heer Storm, beiden behorend tot de remuneratiecommissie, hebben één keer vergaderd en daarnaast is regelmatig informeel overlegd.

De RvC heeft in 2016, in een aparte bijeenkomst daartoe, haar functioneren geëvalueerd. Ze heeft dat ditmaal gedaan onder begeleiding van een externe deskundige.

In de twee overleggen tussen een delegatie van de RvC en de Ondernemingsraad Dar is naast personele aangelegenheden gesproken over algemene strategische ontwikkelingen en de uitkomst van het medewerkerstevredenheidsonderzoek.

De RvC heeft ingestemd met het toetreden van de bestuurder als onbezoldigd bestuurslid van ION, een nieuw opgezet netwerk voor inclusief ondernemen in de regio Rijk van Nijmegen.

Slot

De Raad van Commissarissen dankt de aandeelhouders voor het vertrouwen en steun aan het gevoerde beleid.

Tevens spreekt de RvC graag zijn waardering uit tegenover de medewerkers, OR en directie voor hun betrokkenheid en inzet, evenals voor het behaalde resultaat over het jaar 2016.

Nijmegen, 6 juni 2017
Namens de Raad van Commissarissen,

J. Storm
president-commissaris

Bestuursverslag

Personeel en Organisatie

Organisatieontwikkelingen

De arbeidstijdenwet heeft ook in 2016 nog de nodige aandacht gekregen. Inmiddels is dit project (nagenoeg) afgerond en zijn er belangrijke resultaten bereikt. In 2016 is opnieuw het 2-jaarlijkse medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. De deelname was 65%. De algemene tevredenheid is ten opzichte van 2014 gestegen van 6,6 naar 6,8 met opmerkelijke verschillen tussen de afzonderlijke afdelingen. Ook in 2016 is gericht gewerkt aan de gezondheid middels een gezondheidsplan met allerlei acties waarop medewerkers konden inschrijven. Het jaarthema hierbij was “Samen doe je het zelf!”, waarbij de nadruk lag op de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers voor hun gezondheid, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. Inmiddels is een en ander een structureel onderdeel van het P&O-beleid. In 2016 is de systematiek van functionerings- en beoordelingsgesprekken geëvalueerd en op een aantal onderdelen aangepast. Na een aanbestedingsprocedure via Midwaste is de mantelovereenkomst met Olympia vanaf 2017 met 2 jaar verlengd, met de optie om aansluitend nog 2 x 1 jaar te verlengen.

Formatie per 31 december 2016

Ultimo 2016 waren 168 medewerkers in dienst bij Dar (3 meer dan ultimo 2015), waarvan 142 man en 26 vrouw. Van de 168 medewerkers waren 28 medewerkers parttime werkzaam. In 2016 zijn 19 medewerkers in dienst gekomen en 16 uit dienst gegaan. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is in 2016 45,5 jaar en de gemiddelde duur van het dienstverband bedraagt 12,2 jaar. Verder zijn omgerekend naar een fulltime bezetting ongeveer 66 flexwerkers ingezet. Daarnaast zijn er 2 stagiaires werkzaam geweest. Tot slot zijn in 2016 mensen met een SW-indicatie, die in dienst zijn bij Breed, via groepsdetachering ingezet in de groenvoorziening. Dit betrof gemiddeld over het hele jaar 88 personen.

Arbeidsvoorwaarden

Medio mei 2016 is een nieuwe CAO afgesloten voor de periode 01-01-2016 t/m 31-12-2017. De loonparagraaf bevat een loonsverhoging van 2,3% per 01-07-2016 en 1,5% per 01-07-2017. Daarnaast is de eindejaarsuitkering in 2016 verhoogd van 2,75% naar 3% en wordt deze eind 2017 verder verhoogd naar 3,25%. Een onderdeel van de CAO-afspraken is de invoering van een nieuwe methode voor functiewaardering. Daarbij is de keuze gevallen op het Hay-systeem. De implementatie hiervan start naar verwachting in de 2e helft van 2017.

Opleidingsplan

In 2016 is het meerjarenopleidingsplan inclusief meerjarenplanning opgesteld en vastgesteld. 2016 stond vooral in het teken van de MBO-opleidingen van de uitvoerende medewerkers. In totaal zijn 37 medewerkers hiermee begonnen. Daarnaast is een groot aantal vakinhoudelijke opleidingen en trainingen gevolgd. In het najaar van 2016 is gestart met de CIEP-training voor alle indirecte medewerkers. Dit programma is, kort samengevat, gericht op het invoeren van een gemeenschappelijke werkfilosofie met als doel de persoonlijke effectiviteit en samenwerking te verbeteren.

Ziekteverzuim

Het voorkomen en verder terugbrengen van het ziekteverzuim blijft een belangrijk speerpunt. In 2016 is de doelstelling gerealiseerd met een verzuim van 5,19%, een daling met 1,31% ten opzichte van 2015. Een forse daling die met name is veroorzaakt door een laag verzuim bij het indirecte personeel, maar daarnaast was er ook bij de twee uitvoerende afdelingen sprake van een daling. De verzuimfrequentie is met 1,39 relatief hoog gebleven. Het contract met de arbodienst is met 1 jaar verlengd tot eind 2017.

Klant- en marktontwikkelingen

In 2016 is duidelijk geworden dat alle zes aandeelhoudende gemeenten de komende jaren door willen gaan met Dar. Gemeenten hebben de prestaties van Dar over 2016 in algemene zin ook positief beoordeeld. Voortbordurend op de jaren ervoor zijn op het gebied van de VANG-doelstellingen grote beleidsmatige ontwikkelingen gezet met de invoering van omgekeerd inzamelen in Beuningen en Druten. Daarbij is ook het afvalbeleid in Berg en Dal geharmoniseerd. Met Nijmegen wordt gewerkt aan een nieuw plan voor verregaande afvalscheiding in de binnenstad. Met Heumen en Wijchen zijn beleidswijzigingen rond respectievelijk milieustraat/gft-containers en omgekeerd inzamelen voorbereid.

Na de verkoop van Dar Milieu BV in 2015 zijn er op het gebied van de commerciële afvalinzameling logischerwijze geen grote ontwikkelingen. Op het raakvlak van openbare ruimte en ook afvalinzameling blijft Dar werkzaamheden verrichten. Het meest toonaangevend daarbij is de dienstverlening in en rond de Vierdaagseweek.

Bij de werkzaamheden in de openbare ruimte worden er verdere stappen gezet op het gebied van het integraal werken. Dit met als achterliggend doel de effectiviteit en efficiency van alle activiteiten in de openbare ruimte te verhogen. Waar mogelijk doen we dit in combinatie met inzet van mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt. We wisselen, onder meer door participatie in een landelijke koplopergroep, IBOR kennis en ervaring uit met andere partijen in de sector. In 2016 zijn tot slot eerste stappen gezet om in 2017 te komen tot een nieuw meldingssysteem, waarbij inwoners met slechts enkele handelingen ervoor kunnen zorgen dat hun meldingen op het gebied van afval en IBOR, ofwel Van Gevel tot Gevel, op een slimme en klantvriendelijke manier kunnen worden afgehandeld.

Financiële resultaten

Balansverhoudingen en ratio's

Het geconsolideerd balanstotaal bedraagt € 25,9 miljoen en ligt daarmee € 1,2 miljoen lager dan het niveau in 2015.

De solvabiliteit, zijnde het groepsvermogen als percentage van het balanstotaal, daalt van 57,5% ultimo 2015 naar 54,1% ultimo 2016.

Bij een gemiddeld ingezet eigen vermogen van € 14,8 miljoen en een resultaat van € 1,1 miljoen bedraagt het rendementspercentage (rentabiliteit) 7,8% (in 2015 18,5%; Indien de Overige opbrengsten met betrekking tot de verkoop van Dar Milieu B.V. buiten beschouwing worden gelaten was dit in 2015 6,1%).

Het bedrag aan langlopende schulden is in 2016 gedaald met € 0,6 miljoen naar € 4,2 miljoen. De financiering van duurzame productiemiddelen vindt overwegend plaats met eigen liquide middelen, een klein gedeelte vindt plaats via operational lease.

In 2016 werd € 2.676.000 als dividend over 2015 aan de aandeelhouders toegekend. Het resultaat over 2016 is, in afwachting van de besluitvorming door de Algemene vergadering van Aandeelhouders, opgenomen als resultaat boekjaar onder het groepsvermogen.

Exploitatie

De netto omzet is ten opzichte van het jaar 2015 met € 1,9 miljoen gestegen naar een niveau van € 39,1 miljoen in 2016.

De omzet van Dar N.V. (waarin de inbestedingscontracten van de aandeelhoudende gemeenten zijn opgenomen) steeg van € 35,3 miljoen in 2015 naar € 38,5 miljoen in 2016. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard doordat Dar N.V. voor meer gemeenten eigenaar is geworden van afvalstromen (waarbij de kosten voor afvalverwerking gelijk zijn aan de omzetstijging), door projecten voor het uitzetten van nieuwe inzamel-middelen in diverse gemeenten (waar exploitatiekosten voor inkoop, projectbegeleiding en uitzetten van de inzamelmiddelen tegenover staan), door de uitbreiding van milieus-traatactiviteiten en door de volumegroei in verstrekking/beheer van inzamelmiddelen. De omzet vanuit bedrijfsklanten daalde door de aandelenverkoop van dochtermaatschappij Dar Milieu B.V. van € 1,9 miljoen in 2015 naar € 0,6 miljoen in 2016. Het bedrijfsresultaat 2016 (dit is excl. rentelasten) bedraagt € 1,4 miljoen. Ten opzichte van het bedrijfsresultaat 2015 is dit een daling van € 1,5 miljoen, hetgeen enerzijds wordt verklaard door het incidentele positieve effect van de aandelenverkoop van Dar Milieu B.V. ad € 1,9 miljoen in boekjaar 2015, en anderzijds voor € 0,4 miljoen door bovengenoemde groei in werkzaamheden binnen Dar N.V.

Kasstroom

Over 2016 is een negatieve kasstroom gerealiseerd van € 1,5 miljoen (2015: € 3,5 miljoen positief).

Risico en risicobeheersing

Strategie

Risico: Participatie / social return (SROI)

Risicobereidheid¹: Hoog

Dar helpt de gemeenten door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (tijdelijk) in te zetten op werkzaamheden. Door wetgeving kan het zijn dat de inzet van deze groep gaat wijzigen waardoor Dar op plekken, met name bij IBOR, zonder mensen komt te zitten. Aangezien de inzet van deze groep is gebaseerd op percentage loonwaarde kan Dar altijd terug naar 'reguliere' krachten zonder dat dit financieel gevolgen heeft.

Risico: Budgetwijzigingen bij gemeenten

Risicobereidheid: Gemiddeld

Door druk op gemeentelijke budgetten en de zeer beperkte gelegenheid van Dar om elders activiteiten te ontwikkelen is Dar sterk afhankelijk van de opdrachten en gelden van de gemeenten. Daar staat tegenover dat in de Aandeelhoudersovereenkomst in artikel 2.3 is opgenomen dat met het oog op de bedrijfscontinuïteit van de Vennootschap op de deelnemende gemeenten de inspanningsverplichting rust om jaarlijkse fluctuaties in de afname van diensten zoveel mogelijk te beperken. Hierdoor zou Dar in staat moeten zijn om anticiperende maatregelen te nemen bij afnemende diensten.

¹ Risicobereidheid is de mate waarin Dar bereid is risico's te accepteren bij het nastreven van haar doelstellingen.

Risico: Toenemende rol automatisering

Risicobereidheid: Laag

Binnen de bedrijfsprocessen van Dar neemt data een steeds belangrijkere rol in. Enerzijds in relatie tot de bedrijfsprocessen en anderzijds voor naar de burger toe belastinggebonden activiteiten. Dit vraagt veel van de inrichting, back-up en leveringszekerheid van systemen. Er moet rekening gehouden worden met terugval scenario's bij (ver)storingen en offline registratie van werkzaamheden. Hier is Dar zich van bewust en is bezig met het borgen van processen, systemen en ondersteuning.

Risico: Kennisborging

Risicobereidheid: Laag

Binnen Dar zijn de functies nog niet dusdanig georganiseerd dat behoud van kennis op alle plekken geborgd is. Op het moment van het vertrek van sommige personen heeft de organisatie een uitdaging om deze kennis boven tafel te krijgen. Hier wordt rekening mee gehouden in het ontwikkelmodel 'van Gevel tot Gevel' van Dar.

Operationele activiteiten

Risico: Effectiviteits- / efficiëntierisico

Risicobereidheid: Gemiddeld

Het kader voor risicomangement binnen de Dar-organisatie is ingericht op basis van de vastgestelde ISO-procedures en de beschrijvingen in het kader van administratieve organisatie en interne controle (AO/IC).

Middels de interne auditfunctie en door het periodiek uitvoeren van externe audits en (interim)controles worden de bestaande risicomangementstructuren, beheersingsmaatregelen en rapportageprocessen op hun feitelijke werking beoordeeld. Daarbij spelen onze interne auditoren een belangrijke rol. De externe auditor en de externe accountant hebben de getroffen risicobeheersingmaatregelen getoetst en beoordeeld of deze binnen de gestelde (wettelijke) kaders en voorwaarden zijn uitgevoerd.

In voorkomende gevallen zijn concrete aanbevelingen en voorstellen voor mogelijke verbeteringen doorgevoerd.

Risico: Fraude, corruptie en reputatieschade

Risicobereidheid: Nul

Gedragscodes en huisreglement worden periodiek onder de aandacht van de medewerkers gebracht. (De naleving van) AO/IC-procedures vermindert de mogelijkheden tot frauderen.

Financiële positie

Risico: Valutarisico

Risicobereidheid: Hoog

Dar is alleen werkzaam in Nederland. Verkopen in vreemde valuta zijn nihil, het inkoopvolume in vreemde valuta is niet materieel.

Risico: Rente- en kasstroomrisico

Risicobereidheid: Gemiddeld

Dar loopt risico over de rentedragende vorderingen (met name onder liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan de gemeente Nijmegen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt Dar risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Dar risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de

markttrente.

Met betrekking tot de vorderingen en schulden worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico gecontracteerd.

Risico: Kredietrisico

Risicobereidheid: Gemiddeld

Dar heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Verkoop vindt plaats aan afnemers die voldoen aan de kredietwaardigheidstoets van Dar. Verkoop vindt plaats op basis van krediettermijnen tussen de 21 en 60 dagen.

Risico: Financieringsrisico

Risicobereidheid: Gemiddeld

Dar hanteert een vastgesteld dividend- en financieringsbeleid waarmee op basis van het meerjaren-bedrijfsplan de mogelijkheden om in de voorzienbare toekomst financiering aan te trekken worden beschermd.

Risico: Liquiditeitsrisico

Risicobereidheid: Laag

Dar wordt hoofdzakelijk gefinancierd via langlopende leningen met de gemeente Nijmegen en bevoorschotting vanuit de gemeenten gedurende het jaar. Bij eventuele kortlopende tekorten heeft Dar een kredietfaciliteit bij de ING bank.

Financiële verslaglegging

Risico: Betrouwbaarheidsrisico

Risicobereidheid: Gemiddeld

Gegeven de huidige inrichting van de AO/IC hebben de voornaamste onzekerheden die de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging materieel kunnen beïnvloeden betrekking op de voorzieningen. De voorzieningen worden op een consistente wijze ingeschat, waarbij de betrouwbaarheid van deze werkwijze wordt beoordeeld door schattingen uit het verleden te vergelijken met de werkelijkheid.

Wet- en regelgeving

Risico: Risico m.b.t. naleving Wet Markt en Overheid

Risicobereidheid: Nul

De Wet Markt en Overheid bepaalt de ruimte welke overheidsgedomineerde bedrijven hebben om te ondernemen op de 'vrije' markt alsmede de regels waaraan voldaan moet worden. Door de verkoop medio 2015 van Dar Milieu BV, en daarmee van vrijwel alle verkoopcontracten met bedrijfsklanten, zijn deze regels niet langer beperkend voor de verdere ontwikkeling van Dar.

Risico: Risico m.b.t. naleving Arbo- en milieuwetgeving

Risicobereidheid: Nul

Dar toetst op basis van de vastgestelde ISO-procedures operationele werkzaamheden en investeringsaanvragen op Kwaliteits-, Arbo- en Milieuwetgeving.

Risico: Risico a.g.v. veranderende wetgeving vennootschapsbelasting

Risicobereidheid: Nul

Dar is per 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig. De vrijstellingsmogelijkheden voor deze Vpb-plicht zijn voor een aantal branchespecifieke activiteiten echter nog onvoldoende uitgewerkt door de Belastingdienst. De

ontwikkelingen hierin worden door Dar op de voet gevolgd. Dar heeft haar beargumenteerde interpretatie van de vrijstellingsmogelijkheden gedeeld met de Belastingdienst.

Vooruitzichten

In dit hoofdstuk kijken we soms terug op 2016 maar dan, zoals het hoort bij een vooruitzicht, snel naar voren. 2016 is een jaar waarin veel is gebeurd en een jaar dat de organisatie weer verder heeft gebracht in inzicht, vorming en uitstraling. Een jaar waarin de aanzet voor het nieuwe strategische plan is uitgewerkt in een document dat in 2016 definitief door de aandeelhouders is vastgesteld. Een plan dat breed in de organisatie wordt gedragen. Een plan dat Dar voortstuwt naar 2020, samen met haar gemeenten. En dat de eerste jaren stabiliteit in omzet en rentabiliteit weergeeft, gevolgd door verdere groei.

2016 was ook een jaar waarin we weer maandelijks konden beschikken over betrouwbare financiële rapportages. Mede door de maandrapportages zijn we in staat geweest om snel afwijkingen te signaleren. Het opstellen van goede forecasts bleef lastig, maar uit analyses zijn de redenen hiervoor naar boven gekomen en zijn passende maatregelen genomen. Doordat de data op orde zijn gekomen konden ook de KPI's welke door het management zijn vastgesteld ontsloten worden. Hiervoor is middels QlikView een dashboard ontstaan dat (bijna) realtime benaderd kan worden en direct inzicht geeft in de belangrijkste stuurgetallen.

Doordat Dar in 2016 druk aan de slag is gegaan met processen zijn kwetsbare zaken boven tafel gekomen. Zo is er in 2016 een onderzoek gedaan naar uitdagingen op het gebied van integriteit. Trieste climax hierbij was het feit dat we uiteindelijk van een aantal personen afscheid hebben moeten nemen. Ook hierbij geldt, 2016 heeft de organisatie meer zicht gegeven op afwijkingen in processen en daarmee samenhangend gedrag.

Samen met, in dit geval, de gemeente Nijmegen is gekeken naar de planning voor samenwerking in de komende jaren. Dit heeft geleid tot een zogenaamde plateau-planning die loopt tot ongeveer 2022. Er zijn drie plateaus beschreven die we samen willen doorlopen om zo te komen naar wat Nijmegen noemt IBOR 3.0 met een participerende aannemer. Daarmee zit de gemeente in een regierol en heeft Dar de uitvoering. Het eerste plateau moet eind 2017 zijn afgerond. Daarna kan ingezet worden op acties in plateau 2 en rond 2020 start dan plateau 3. Dar heeft hierin twee uitdagingen. De eerste is te bewaken dat de afspraken en werkwijzen die worden afgesproken kopieerbaar zijn naar de andere gemeenten. De tweede is dat de organisatie projectmatig en procesmatig moet kunnen werken. Aan dit laatste is in 2016 veel aandacht gegeven onder begeleiding van Beyond Scope. Hierdoor leert de organisatie projectmatig denken en doen. De samenwerking tussen mensen is verbeterd doordat iedereen op kantoor middels een training door CiEP een Persoonlijk Waardeprofiel heeft gekregen waarmee men onderling inzicht krijgt. Daarnaast is aandacht gegeven aan persoonlijke benadering en effectiviteit.

Voor 2017 en verder zal de organisatie in delen van de structuur moeten wijzigen. Door processen in beeld te brengen, zijn we tot de conclusie gekomen dat de organisatie niet in kracht staat om op een effectieve wijze aan de processen uitvoering te geven. Hiervoor is in 2016 het MT met zichzelf aan de slag gegaan. Eerst ook met CiEP-training om onderling vertrouwen te realiseren en daarna met Mercuri Urval om functie- en rolinhoudelijk naar MT-rollen en daarna afdelingen te kijken. In 2017 zal de organisatie in haar kracht worden gezet om zo effectiever en efficiënter te kunnen opereren.

Dar wordt meer en meer toekomstbestendig. Hiertoe investeren we de komende jaren extra in terreininrichting en wagenpark, wat naar verwachting volledig met eigen middelen kan worden gefinancierd. Voor het komende jaar verwachten wij geen substantiële personeelsuitbreiding.

We zijn er nog niet maar als we terugkijken op 2016 moeten we wel constateren dat er veel is gebeurd. De contouren staan in vette lijnen. Nu volgt het inkleuren waarbij de inspanningen die dat vraagt zeker niet onderschat moeten worden. De organisatie is volwassen en kan het aan. Aan het management om op de juiste momenten de radertjes van olie te voorzien. Op naar 2017, op naar 2020, op naar de toekomst.

JAARREKENING DAR N.V. GECONSOLIDEERD 2016

Geconsolideerde balans per 31 december

Voor resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

		31 december 2016	31 december 2015
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1)	349	567
Materiële vaste activa	2)	17.653	18.648
		18.002	19.215
Viottende activa			
Vorraden	3)	148	239
Vorderingen	4)	3.445	1.851
Effecten		0	199
Liquide middelen		4.343	5.595
		7.936	7.884
Totaal		25.938	27.099
Passiva			
Groepsvermogen	5)	14.042	15.569
Voorzieningen	6)	928	1.339
Langlopende schulden	7)	4.166	4.762
Kortlopende schulden	8)	6.802	5.429
Totaal		25.938	27.099

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(Bedragen x € 1.000)

		2016	2015
Netto omzet publieke taken	9)	38.529	35.258
Netto omzet commerciële taken		591	1.915
Netto omzet		39.120	37.173
Overige opbrengsten	10)	0	1.854
Totaal opbrengsten		39.120	39.027
Kosten van afvalverwerking		-6.879	-5.812
Lonen en salarissen	11)	-6.804	-7.234
Sociale lasten	12)	-1.641	-1.704
Afschrijvingskosten	13)	-2.465	-2.500
Overige bedrijfskosten	14)	-19.942	-18.850
Kosten		-37.731	-36.100
Bedrijfsresultaat		1.389	2.927
Overige financiële baten en lasten	15)	-240	-251
Resultaat voor belastingen		1.149	2.676
Belastingen	16)	-2	0
Resultaat na belastingen		1.147	2.676

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(Bedragen x € 1.000)

	2016	2015
Bedrijfsresultaat	1.389	2.927
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	2.506	2.531
Verkoop deelneming	0	-2.109
Mutatie voorzieningen	134	419
Mutatie voorraden	90	33
Mutatie vorderingen	-1.593	1.191
Mutatie kortlopende schulden exclusief aflossingsverplichtingen en nog te betalen dividend	515	-940
<i>Mutaties in werkkapitaal</i>	<i>-988</i>	<i>284</i>
<i>Kasstroom uit bedrijfsoperaties</i>	<i>3.041</i>	<i>4.051</i>
Kasstroom uit operationele activiteiten	3.041	4.051
Investeringen immateriële vaste activa	-31	-108
Investeringen materiële vaste activa	-1.329	-2.016
Desinvesteringen (Im)materiële vaste activa	67	576
Vervreemding van groepsmaatschappijen	0	2.109
Desinvesteringen in financiële vaste activa	199	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.094	561
Aflossing leningen	-283	-377
Aflossing langlopende schulden	0	0
Betaalde intrest	-241	-250
Betaald dividend	-2.676	-468
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-3.199	-1.095
Netto kasstroom	-1.252	3.517

	2016	2015
Deze kasstroom kan tevens als volgt worden weergegeven		
Mutatie liquide middelen	-1.252	3.515
Mutatie effecten	0	2
Netto kasstroom	-1.252	3.517

Toelichting op de geconsolideerde balans en de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Dar N.V. en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit de exploitatie van een bedrijf op het gebied van milieuverantwoord afvalbeheer, reiniging en groen- en grijsonderhoud, met inachtneming van de ter zake bestaande wetten, van overheidswege gegeven voorschriften, alsmede de voorwaarden en afspraken zoals deze zijn opgenomen in het afgesloten inbestedingscontract.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van Dar N.V. opgenomen, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Dar N.V. direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum. De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. In de consolidatie worden de financiële gegevens van Dar N.V., Dar Dienstverlening B.V. en (met betrekking tot boekjaar 2015 de verkochte) Dar Milieu B.V. betrokken. Allen zijn gevestigd te Nijmegen en vormen een 100% kapitaalbelang.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

Aangezien de winst-en-verliesrekening over 2016 van Dar N.V. in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is (in de enkelvoudige jaarrekening) volstaan met weergave van een beknopte winst-en-verliesrekening in overeenstemming met art. 2:402 BW.

Verbonden partijen

Alle groepsmaatschappijen, zoals opgenomen in paragraaf “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva”, evenals de deelnemingen die worden toegelicht in paragraaf 3, worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en direct opeisbare effecten. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en

winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van Dar N.V. zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepaling van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van resultaat vindt in beginsel plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen verkrijgingsprijs, vervaardigingsprijs of actuele waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname. Daarnaast wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een immaterieel vast actief waar sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de paragraaf “Bijzondere waardeverminderingen”.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op aanschafwaarde, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met de bijzondere waardevermindering. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde, rekening houdend met de eventuele residuwaarde.

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Daarnaast wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief waar sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar de paragraaf “Bijzondere waardeverminderingen”.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Op terreinen wordt niet afgeschreven. Materiële activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

Groepsmaatschappijen en deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die Dar N.V. hanteert bij de waardering en resultaatbepaling.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Dar N.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Bij de waardering van deelnemingen wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De opbrengstwaarde is bepaald met behulp van de actieve markt. Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen kostprijs of verkrijgingsprijzen onder toepassing van de LIFO-methode of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten. Voorzieningen wegens oninbaarheid dienen in mindering te worden gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Effecten

De ter belegging dienende obligaties worden gewaardeerd op de marktwaarde per balansdatum. Waardeveranderingen van deze effecten worden direct verwerkt in de winst- en verliesrekening. De effecten staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de onderneming. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Jubilea-uitkeringen

Dit betreft een voorziening voor toekomstig uit te keren jubileumgratificaties aan het personeel op basis van de huidige personeelsregelingen. Bij de berekening van de voorziening is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en een vertrekkans van het personeel. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, rekening houdend met een rekenrente van 1,5%.

Arbeidsongeschiktheidsregelingen

Een voorziening is getroffen indien op balansdatum verplichtingen bestaan tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid. De verplichting is een beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Groot onderhoud

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt samen met de verschuldigde rentevergoeding zodanig bepaald dat de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de winst- en verliesrekening wordt verwerkt.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen kunnen al gerealiseerd worden zodra zij voorzienbaar zijn.

Netto omzet

Hieronder wordt opgenomen de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en diensten, onder aftrek van kortingen en dergelijke en exclusief de over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen de groep.

Resultaat deelnemingen

Als resultaat deelnemingen, waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen.

Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt. Verwerking hiervan vindt plaats onder de financiële baten en lasten.

Kosten van afvalverwerking en overige bedrijfskosten

Onder kosten van afvalverwerking zijn opgenomen de directe en indirecte kosten voor aan de verwerkers aangeboden tonnages afval, heffing Wet belastingen op Milieugrondslag (WbM) en extern depot voor Klein Chemisch Afval (KCA).

Onder de overige bedrijfskosten zijn opgenomen kosten uitbesteed werk, onderhouds- en brandstofkosten materieel en kosten die niet direct aan de kostprijs van de geleverde diensten zijn toe te rekenen.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Dar N.V. heeft een toegezegde pensioenregeling bij het ABP (middenloonregeling). Hierbij is een pensioen toegezegd aan personeel op de pensioengerechtigde leeftijd, afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Dar N.V. heeft de toegezegde pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds verwerkt als zou er sprake zijn van een toegezegde bijdrageregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslag vennootschapsbelasting

Belastingen resultaat

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Valutarisico

Dar is alleen werkzaam in Nederland. Het valutarisico is nihil.

Rente- en kasstroomrisico

Dar loopt risico over de rentedragende vorderingen (met name onder liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan de gemeente Nijmegen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt Dar risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Dar risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen en schulden worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

Dar heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Verkoop vindt plaats aan afnemers die voldoen aan de kredietwaardigheidstoets van Dar. Verkoop vindt plaats op basis van krediettermijnen tussen de 21 en 60 dagen.

Liquiditeitsrisico

Dar wordt hoofdzakelijk gefinancierd via langlopende leningen met de gemeente Nijmegen en bevoorschotting vanuit de gemeenten gedurende het jaar. Bij eventuele kortlopende tekorten heeft Dar een kredietfaciliteit bij de ING bank.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans en de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Geconsolideerde balans

(bedragen x € 1.000,- tenzij anders vermeld)

1 Immateriële vaste activa

	Software
Boekwaarde per 1 januari 2016	567
bij: investeringen	31
af: afschrijvingen	-249
af: desinvesteringen	0
Herrubricering	0
Boekwaarde per 31 december 2016	349
Historische aanschafwaarde	1.095
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	746
Afschrijvingspercentages	25%

2 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in 2016 is als volgt weer te geven:

	Gebouwen en terreinen	Materieel en tractie- middelen	Overige vaste bedrijfs- middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2016	12.072	6.047	270	259	18.648
bij: investeringen	365	885	79	0	1.329
af: desinvesteringen	0	-67	0	0	-67
af: afschrijvingen	-778	-1.362	-117	0	-2.257
Herrubricering	83	163	0	-246	0
Boekwaarde per 31 december 2016	11.742	5.666	232	13	17.653
Historische aanschafwaarde	19.825	20.214	1.485	13	41.537
Cumulatieve afschrijvingen					
per 31 december 2016	8.083	14.548	1.253	0	23.884
Afschrijvingspercentages	0-25%	7%-33,3%	10-50%	0%	

3 Voorraden

31 december 2016 31 december 2015

Grond- en hulpstoffen	148	239
-----------------------	-----	-----

4 Vorderingen

31 december 2016 31 december 2015

Handelsdebiteuren		
Nominaal saldo	1.772	763
af: voorziening voor mogelijke oninbaarheid	-24	-43
	1.748	720
Overige vorderingen en overlopende activa	1.697	1.131
	3.445	1.851

In de vorderingen zijn onderstaande saldi opgenomen inzake vorderingen op aandeelhouders.

31 december 2016 31 december 2015

Vorderingen op aandeelhouders

Gemeente Beuningen	547	93
Gemeente Druten	449	116
Gemeente Berg en Dal	473	100
Gemeente Heumen	87	15
Gemeente Nijmegen	585	327
Gemeente Wijchen	47	30
	2.188	681

In de post 'overige vorderingen en overlopende passiva' zijn o.a. opgenomen de nog te ontvangen bedragen, vooruitbetaalde bedragen en de nog te factureren opbrengsten. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

5 Groepsvermogen

Voor de toelichting op de samenstellende bestanddelen van het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

6 Voorzieningen

Personeelsgerelateerde voorzieningen

Stand per 1 januari 2016	712
bij: dotatie	39
af: onttrekking	-455
Stand per 31 december 2016	295

Overige voorzieningen

Stand per 1 januari 2016	627
bij: dotatie	6
af: onttrekking	0
Stand per 31 december 2016	633
Totaal	928

In de personeelsgerelateerde voorzieningen zijn jubilea-uitkeringen en vertrek-/arbeidsongeschiktheidsregelingen opgenomen. De overige voorzieningen hebben betrekking op groot onderhoud en de voorziening garantiefonds Oud Papier & Karton.

7 Langlopende schulden

	31 december 2016	31 december 2015
Lening gemeente Nijmegen*	1.497	1.497
Nieuwbouw lening I**	3.266	3.548
	4.763	5.045
Aflossingsverplichting	-597	-283
	4.166	4.762

*Lening gemeente Nijmegen

Dit betreft een lening van de gemeente Nijmegen die per 1 juli 2011 is verstrekt als vervanging van een achtergestelde converteerbare lening. Aflossing geschiedt in 5 jaarlijkse gelijke termijnen voor het eerst per 1 juli 2017. De rente bedraagt 5,0% voor het eerst te voldoen op 1 juli 2012. De binnen één jaar verschuldigde aflossingen ad € 299.495 zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn.

**Nieuwbouw lening I

Dit betreft een lening van de gemeente Nijmegen verstrekt ten behoeve van de financiering van de nieuwbouw. Aflossing geschiedt annuïtair in 25 jaar voor het eerst per 1 mei 2001. De rente bedraagt 4,9%. De binnen één jaar verschuldigde aflossingen ad € 297.319 zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn. Een bedrag van € 1.625.000 heeft een looptijd langer dan 5 jaar.

8 Kortlopende schulden

	31 december 2016	31 december 2015
Crediteuren	2.286	1.742
Aflossingsverplichtingen		
Aflossingsverplichtingen leningen gemeente Nijmegen	597	283
Belasting en sociale premies		
Omzetbelasting	721	1.099
Dividendbelasting	0	0
Loonheffing en sociale lasten	327	296
Pensioenpremies	82	85
	1.130	1.480
Overige schulden en overlopende passiva	2.789	1.924
	6.802	5.429

In de schulden zijn onderstaande saldi opgenomen inzake schulden aan aandeelhouders.

	31 december 2016	31 december 2015
Schulden aan aandeelhouders		
Gemeente Beuningen	88	5
Gemeente Druten	2	9
Gemeente Berg en Dal	14	1
Gemeente Heumen	1	20
Gemeente Nijmegen	476	286
Gemeente Wijchen	4	14
	585	335

In de post 'overige schulden en overlopende passiva' zijn o.a. opgenomen reservering vakantietoeslag, nog te betalen kosten, reservering opgebouwd spaarverlof. Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Bankgaranties

Er zijn geen bankgaranties ten behoeve van derden afgegeven.

Leasecontracten

Dar N.V. heeft een leaseverplichting ten aanzien van het gebruik van kopieerapparaten. Deze huurverplichting heeft een resterende looptijd van minder dan vijf jaren. De verplichting voor 2017 bedraagt € 24.000. Het deel van de verplichting met een looptijd tussen één en vijf jaren bedraagt € 51.000.

Investeringsverplichtingen

De groep is ultimo 2016 voor een bedrag van € 22.000 aan investeringsverplichtingen aangegaan.

Onderhoudscontract

Dar N.V. heeft een onderhoudscontract ten aanzien van haar wagenpark. Dit contract heeft een resterende looptijd van minder dan vijf jaren. De verplichting voor 2017 bedraagt € 910.173. Het deel van de verplichting met een looptijd tussen één en vijf jaren bedraagt € 2.048.000.

Omzetbelasting en vennootschapsbelasting

Dar N.V. maakt voor de omzetbelasting deel uit van de fiscale eenheid Dar N.V. en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelastingsschuld van de fiscale eenheid als geheel.

Dar N.V. maakt voor de vennootschapsbelasting deel uit van de fiscale eenheid Dar N.V. en is uit dien hoofde hoofdelijk aansprakelijk voor de vennootschapsbelastingsschuld van de fiscale eenheid als geheel.

403-verklaring

Er is een 403-verklaring verstrekt aan dochter Dar Dienstverlening B.V. Dar N.V. is volledig aansprakelijk voor alle aangegane verplichtingen en schulden bij Dar Dienstverlening B.V.

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Inbesteding dienstverlening

Dar N.V. is een overheidsgedomineerde onderneming met uitsluitend de 6 regiogemeenten als aandeelhouder: Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen.

De activiteiten van Dar N.V. bestaan voornamelijk uit de exploitatie van een bedrijf op het gebied van milieuverantwoord afvalbeheer, reiniging en groen- en grijsonderhoud, met inachtneming van ter zake bestaande wetgeving en voorschriften. Dar N.V. concentreert zich hierbij op de dienstverlening voor de aandeelhoudende gemeenten. Dar kwalificeert zich als aanbestedende dienst. De gemeenten geven de opdrachten aan Dar op basis van een inbestedingsovereenkomst, als ware het een eigen dienst. Het inbestedingscontract bevat onder meer de bepaling waarbij de gemeente (opdrachtgever) aan Dar N.V. (opdrachtnemer) de opdracht geeft om, als ware het een eigen dienst, voor de gemeente gedurende 5 jaar de publieke taken op het terrein van afvalinzameling en -verwerking uit te voeren. Aanvullend kunnen de gemeenten ook taken uit het publieke domein, zoals reiniging (eventueel volgens de principes van IBOR), groenonderhoud, winterdienst en ongediertebestrijding aan Dar opdragen. Het inbestedingscontract is aangegaan voor een periode van 5 jaar en omvat de periode vanaf het jaar 2012 tot en met het jaar 2016. Ook voor de periode 2017 tot en met 2021 hebben alle partijen inmiddels het inbestedingscontract getekend. Verlenging vindt steeds met een periode van 5 jaar plaats.

Op basis van de bij dit inbestedingscontract behorende dienstverleningsovereenkomst vindt jaarlijks overleg plaats tussen opdrachtgever en opdrachtnemer aangaande de in het inbestedingscontract genoemde producten en diensten alsmede over de daaraan gerelateerde tarief- en prijsstelling.

9 Netto omzet publieke taken

	2016	2015
Gemeente Beuningen	2.549	943
Gemeente Druten	2.034	864
Gemeente Berg en Dal	3.662	2.449
Gemeente Heumen	1.567	1.298
Gemeente Nijmegen	26.952	28.094
Gemeente Wijchen	1.619	1.501
Overig	146	109
	38.529	35.258

10 Overige opbrengsten

	2016	2015
Saldo van opbrengst en direct gerelateerde	0	1.854
kosten uit aandelenverkoop Dar Milieu B.V.		
	0	1.854

11 Lonen en salarissen

Gemiddeld aantal medewerkers

Gedurende het jaar 2016 waren gemiddeld 161,13 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2015: 169,59). Hiervan zijn er 0 werkzaam in het buitenland (2015: 0).

Bezoldiging bestuurder

Omdat vermelding van de bezoldiging van de bestuurder te herleiden zou zijn tot één natuurlijke persoon, is gebruik gemaakt van de vrijstelling van BW 2, artikel 383.

12 Sociale lasten

	2016	2015
Pensioenpremies	721	783
Overige sociale lasten	920	921
	1.641	1.704

13 Afschrijvingen op en overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa

	2016	2015
Afschrijvingen immateriële vaste activa	249	228
Afschrijvingen materiële vaste activa	2.257	2.303
Boekresultaat materiële vaste activa	-41	-31
	2.465	2.500

14 Overige bedrijfskosten

Bezoldiging Raad van Commissarissen

Voor bezoldiging van commissarissen van de rechtspersoon kwam in 2016 een bedrag van € 59.000 ten laste van de groep (2015: € 72.000).

15 Overige financiële baten en lasten

	2016	2015
Rente leningen Gemeente Nijmegen	-239	-255
Rente banktegoeden	-1	2
Resultaat effecten	0	2
	-240	-251

16 Belastingen

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsbedrijven per 1 januari 2016 en de daarmee samenhangende wijzigingen in de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, zijn Dar N.V. en Dar Dienstverlening B.V. per de genoemde datum belastingplichtig geworden voor de vennootschapsbelasting. Momenteel wordt door Dar N.V. overleg gevoerd met de Belastingdienst over een mogelijke toepassing van een objectvrijstelling voor bepaalde binnen Dar N.V. uitgevoerde activiteiten. Voorts wordt door Dar N.V. en Dar Dienstverlening B.V. actief gewerkt aan het opstellen van een fiscale openingsbalans per 1 januari 2016. In verband met deze openstaande punten kan thans nog geen goede inschatting worden gemaakt van de vennootschapsbelastingpositie over 2016 en wordt in de jaarrekening ook overigens geen rekening gehouden met mogelijke latente belastingvorderingen of verplichtingen als gevolg van eventuele waarderingsverschillen tussen de commerciële en fiscale balansen. Voor de activiteiten die niet onder een objectvrijstelling vallen, is in de jaarrekening rekening gehouden met te betalen vennootschapsbelasting ad k€ 2.

ENKELVOUDIGE JAARREKENING DAR N.V. 2016

Balans Dar N.V. per 31 december

Voor resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

	31 december 2016	31 december 2015
Activa		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	349	567
Materiële vaste activa	17.653	18.648
Financiële vaste activa 1)	38	6
	18.040	19.221
Vlottende activa		
Vorraden	133	233
Vorderingen en overlopende activa	3.323	1.786
Effecten	0	199
Groepsmaatschappijen	263	106
Liquide middelen	4.089	5.547
	7.808	7.871
Totaal	25.848	27.092

	31 december 2016	31 december 2015
Passiva		
Eigen vermogen 2)		
Geplaatst kapitaal	1.100	1.100
Agioreserve	1.169	1.169
Overige reserves	10.624	10.624
Resultaat boekjaar	1.149	2.676
	14.042	15.569
Voorzieningen	928	1.339
Langlopende schulden		
Overige leningen gemeente Nijmegen	4.165	4.762
	4.165	4.762
Kortlopende schulden		
Belastingen en sociale premies	1.130	1.480
Aflossingsverplichtingen	597	283
Groepsmaatschappijen	0	0
Overige schulden en overlopende passiva	4.986	3.659
	6.713	5.422
Totaal	25.848	27.092

Winst- en verliesrekening

(Bedragen x € 1.000)

	2016	2015
Resultaat uit deelnemingen	32	-231
Vennootschappelijk resultaat	1.117	2.906
Resultaat	1.149	2.676

Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde zoals eerder in deze jaarrekening vermeld.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de op pagina 22 tot en met 28 opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Balans

1 Financiële vaste activa

Overzicht van gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in kapitaal
<i>Directe belangen</i>		
Dar Dienstverlening B.V.	Nijmegen	100,00%
<i>Indirecte belangen</i>		
-		

Het verloop van de financiële vaste activa in 2016 is als volgt weer te geven:

Boekwaarde per 1 januari 2016 Dar Dienstverlening BV	6
bij: kapitaalstorting in deelnemingen	0
bij: resultaat deelnemingen	32
af: overig	0
Boekwaarde per 31 december 2016	38

2 Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 5.500.000, verdeeld in 550.000 gewone aandelen ad € 10 nominaal. Van deze aandelen zijn 110.000 gewone aandelen geplaatst en volgestort.

Gemeente Berg en Dal	6.234
Gemeente Beuningen	3.583
Gemeente Druten	3.347
Gemeente Heumen	4.037
Gemeente Nijmegen	87.675
Gemeente Wijchen	5.124
Totaal aandelen geplaatst en volgestort	110.000

Agioreserve

Dit betreft de gevormde reserve naar aanleiding van de inbreng eind 1999 en de rectificatie van de akte van oprichting van Dar Milieudiensten N.V. welke per volmacht is getekend op 4 september 2000.

Overige reserves

	31 december 2016	31 december 2015
Stand per 1 januari	10.624	10.624
Bij: resultaatbestemming voorgaand boekjaar	0	0
Stand per 31 december	10.624	10.624

Resultaat Boekjaar

Stand per 1 januari 2016	2.906
Af: dividenduitkering 2015	-2.906
Bij: resultaat boekjaar 2016	1.117
Stand per 31 december 2016	1.117

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2015

Het resultaat over boekjaar 2015 ad € 2.676.000 is volledig als dividend uitgekeerd.

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2016

Het resultaat over boekjaar 2016 (voor belastingen) ad € 1.149.000 is separaat opgenomen in de balans onder het eigen vermogen. Voorgesteld wordt om het resultaat na belastingen (€ 1.147.000) in de vorm van dividend uit te keren aan de aandeelhouders.

Nijmegen, 6 juni 2017

De Directie:

dhr. P.F.G. Linders
algemeen directeur

Raad van Commissarissen:

dhr. J. Storm,
president-commissaris
drs. H.G.O.M. Berkers
dhr. R.H. Fennema
drs. M.J.M. Meulendijks
drs. C.W. van Willigen

De originele jaarrekening is door de directie en door de raad van commissarissen ondertekend en vastgesteld door de aandeelhoudersvergadering d.d. 5 juli 2017.

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst

1. De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).
2. Dar kan slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden.
3. Uitkering van winst geschiedt eerst na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
4. Door Dar gehouden aandelen en aandelen die Dar in vruchtgebruik heeft, tellen niet mee bij de berekening van de winstdeling.
5. De AvA kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen. Een besluit tot het uitkeren van een interim-dividend uit de winst over het lopende boekjaar kan tevens door de Directie worden genomen. Uitkeringen als bedoeld in dit lid kunnen slechts geschieden indien is voldaan aan het bepaalde in lid 2.
6. Tenzij de AvA een andere termijn vaststelt, worden dividenden binnen dertig dagen na vaststelling ter beschikking gesteld.
7. De AvA kan besluiten dat dividenden geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in contanten zullen worden uitgekeerd.
8. Een verlies moet ten laste worden gebracht van de vrije reserves. Ten laste van door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd indien en voor zover de wet dat toestaat.

Het in 2013 door de AvA vastgestelde dividendbeleid gaat voor de boekjaren 2012 tot en met 2016 uit van een 100% uitkering van de netto winst, mits de solvabiliteit minimaal 40% blijft, dit met in acht name van de in het door de AvA goedgekeurde Bedrijfsplan verwachte balans- en cashflowontwikkelingen in de komende drie boekjaren.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Dar N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Dar N.V. te Nijmegen gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Wij controleerden de jaarrekening bestaande uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Dar N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Dar N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens op pagina 43.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag op pagina 10 t/m 16 en de overige gegevens op pagina 43 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Arnhem, 7 juni 2017

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

drs. J.A.W. Huls RA

Colofon

Dar N.V.

Postadres
Postbus 316
6500 AH Nijmegen

Bezoekadres
Kanaalstraat 401
6541XK Nijmegen
Tel.: 024 371 60 00
www.dar.nl

KvK-nr. 9109332

Accountant
BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 1062
6801 BB Arnhem

Vormgeving
© Studio evi
www.studio-evi.nl

Dar®

...en 't is weer fris!

www.dar.nl